

## gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polii. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 26. oktobra 1864. ~

## Gospodarske stvari.

## Tri znamenja gospodarskega napredka.

Ne dá se tajiti, da ne samo pri nas na Slovenskem, ampak na Avstrijskem sploh se tako ne gospodari, kakor bi se znalo in imelo. Naprej pa moramo, sicer še bolj zaostanemo za drugimi državami.

V kmetijstvu (gospodarstvu) se pravi napredek dá le na praktični poti doseči. Ta pot pa je tista, koja pelje k zboljšanju gospodarskega dela, ki je napredku najtrdnjša podpora, in ki jo tudi mali kmetič hoditi more, ako le hoče.

Pravi napredek kmetijstva se pa razodeva posebno po treh znamenjih, te so: 1) da gospodar po trdnem pravilu kmetuje, 2) da si seme skrbno izbira, 3) da si za pleme voli najboljšo živino.

Kar se tiče trdnega pravila, po katerem gospodar uravnava svoje poljedelstvo, je dovolj znano, da umni gospodar ne dela tje v en dan, kakor pravimo, zato, ker je njegov oče ali stari oče tudi tako ravnal; umni gospodar presodi svoj kraj in svojo zemljo, in po tem umnem prevdanku si ustanovi vrsto, po kateri zdaj seje ali sadi to, zdaj uno, tako, da ne izmolze zemljišč svojih, ampak sad za sadom, frugo za frugo tako vrsti, da to, kar pred seje, pomaga temu, kar pozneje pride na njivo. Gospodarska uravnava ali sistema — to je tedaj eno.

Eden najvažnejših pripomočkov za povzdigo kmetijstva je dalje ta, da gospodar spozná, kako veliko pripomore k obilnemu pridelovanju dobro seme. Zato si pa tudi vsak skrben kmetovavec prizadeva, da si dobro seme za setev izbere in da najboljšega semena ne prodaja drugam. Skušnje so pokazale, da iz lepih klasov, v katerih je po 40 do 50 zrn, vsako zrno zopet po 40 do 50 najlepših klasov obrodi, v katerih je skup 700 do 1200 zrn. Pri vsaki novi posetvi in žetvi omenjenega dobrega semena se to še zmiraj boljša. Tako kmetovati in polje po dobrem semenu rodovitneje napraviti more sleherni gospodar, če le svojim njivam dá, kar njivam gré. Velikim gospodarjem je tista mašina dobra pomoč, koja seme razvrstuje ali sortira.

Ravno tako se gospodarju splača tudi živinoreja, če si plemeno živino izbere tako, da se on in ona dobro vjemata, to se pravi, da enako živino plemení z enako, lepo z lepo. Živ izgled v tem so nam Angleži, koji so po tej poti neizrečeno zboljšali svojo živino. Ako naši gospodarji ravnaajo tako umno kakor uni, tudi mi sčasoma pridemo tje, da nam ne bo treba, za žlahne konje in lepe in velike goveda lepega denarja v ptuje kraje pošiljati. Reja ovác (ovčarija) na Avstrijskem, koja je najimenitniji del živinoreje našega cesarstva, je nam tega priča, da se zná tudi pri nas s časom živinoreja zboljšati in na višo stopnjo povzdigniti.

Iz rečenega se lahko povzame, da se dá v kmetijstvu tudi z majhnimi pripomočki velik napredek doseči, če se le pravega primemo na pravem kraju, ob pravem času in s pravo previdnostjo.

## Gospodarske skušnje.

\* Kadar živino napenja, se v vampu napravljaja veliko vetrov (gazov), ki utegnejo tako silni biti, da se vamp razpoči. Treba je tedaj te vetrove hitro odpraviti: ali da s pripravnim nožem skozi trebuh nabodemo vamp in izpustimo vetrove, ali pa da živini v vamp vlijemo tako stvar, koja ima lastnost, da vetrove v-se posrka kakor goba vodo, in tako zginejo vetrovi. Najbolje take dve stvari ste: salmijak in pa živo apno. Živega apna se za veliko živino vzame 4 lote in raztopi v 4 maslicih vode (na vsak lot apna tedaj 1 maslic vode) in ta apnena voda se vlije živini noter. Še skor manj dela po napravi in hitro pomaga salmijak (Salmiakgeist), ki se v apoteki dobí; 1 lot salmijaka zmešaj z 1 maslicem vode, in to salmijakovo vodo vlij živini noter. Ko bi pihnil, ji vpade vamp: salmijak požre vse vetrove, da zginejo, kakor da bi pihnil. Salmijak je dober kup; če si gospodar dá v apoteki napraviti 4 male flaške, vsako z 1 lotom salmijaka, in prav trdno že v apoteki zmešane shrani, ima hitro pomoč pri rokah, kadar živino napenja.

\* Kako predenico (Flachsseide, cuscute) zatreti. Marsikak gospodar se je že čudil, kako je to mogoče, da v njegovo lepo izorano in s čistim deteljinim semenom obsejano njivo se zatepe predenica. Naj še tako natanko čedi svoje seme, da ne enega predeničnega zrnica ni zasejal, vendar ne bo obvaroval, da se ne vgnjezdi ta hudobni plevél na njegovo njivo. Sto in sto reči se je že skušalo, to nadlogo spraviti iz deteljišč; malo kaj pa je pomagalo, dokler se ni njiva do dobrega preorala. Kadar je letina deževna, še bolj pa, kadar dežuje delj časa v eno mer, se prikaže predenica na deteljišču in na senožetih, koja v kratkem veliko škodo naredí. Da se to odvrne, vzemi frišne goveje scavnice in ž njo zjutraj in zvečer polivaj njivo, kjer se je predenica prikazala. Ko si jo prvičrat polil s tako scavnico, bode začrnela in pogine; detelja ti bo pa še lepše rastla. 4krat ali 5krat moraš to ponoviti, ako hočeš, da jo popolnoma pokončaš. Ta pomoč je lahka in gotova. — Tako piše gosp. Ferd. Dočkal, adjunkt na grajščinah princa Koburga. Poskusimo!

\* Kloroform namesti žvepla pri čbelah. Kloroform je neka posebna omotica, koja človeka in živali omoti, pa le za nekoliko časa, da se potem zopet zbrihtajo. Na Angležkem so s kloroformom čbele prav dobro omotili, ko so hotli panjove izprazniti. Tak panj, da ne pride svetloba va-nj, se zadela s kakim prtom,